

Władysław Graf

OSTRZESZÓW

OBOZY JENIECKIE

OKRES 1939-1940

CZĘŚĆ 1

Władysław Graf

OSTRZESZÓW

**OBOZY JENIECKIE
OKRES 1939-1940**

CZĘŚĆ 1

ZRÓDŁA I MATERIAŁY

=====

- Stanisław Nawrocki "Powiat ostrzeszowski dawniej i dziś" 1967
- Edmund Serwański "Ostrzeszów obóz jeniecki 1939-1945" 1971
- Stanisław Nawrocki "Dzieje Ostrzeszowa" 1990
- Fotografie z opisami z albumu Güntera Mulzera /Niemcy/ ze zbiorów p. Ignacego Mosia poraz pierwszy publikowane w Polsce
- Zbiory ikonograficzne Muzeum Regionalnego w Ostrzeszowie
- Korespondencja i wywiady z żyjącymi jeńcami obozów w Ostrzeszowie
- Archiwalia prywatne - Władysław Graf

KONSULTACJA

=====

p. Jan Marek Cieplik

OKŁADKA

=====

Reprodukcja z oryginalnego stempla z dokumentu
p. Anny Sojenki z 1939 roku

WYDAWCA

=====

OSTRZESZOWSKIE CENTRUM KULTURY
w Ostrzeszowie

PRZEDMOWA

Po napaści hitlerowskich Niemiec na Polskę, jeszcze przed kapitulacją Warszawy, w połowie września 1939 roku Niemcy wyznaczyli Ostrzeszów na teren obozu dla internowanych oraz jeńców wojennych. Należy przypuszczać, że za taką lokalizacją przemawiały względy dysponowania w mieście licznymi obiektami z przeznaczeniem na cele obozowe, bliskość Ostrowa Wlkp jako węzłowej stacji kolejowej w kierunkach północ-południe i wschód-zachód oraz to, że obóz ten nie został zlokalizowany na terenie dawnej III Rzeszy, lecz jeszcze na terenie byłej Polski w bliskości niedawnej granicy polsko-niemieckiej.

Na cele obozowe Niemcy przeznaczyci w mieście ponad 30 budynków, pomieszczeń i placów. Początkowe zamierzenia Niemców organizacji obozu tylko jako przejściowego, w miarę przedłużających się działań wojennych zdecydowało o przekształceniu obozu w Ostrzeszowie w stały obóz jeniecki "Kriegsgefangenenlager" Schildberg Stalag XXI A".

W historycznym zapisie należałoby przyjąć trzy okresy istnienia obozu jenieckiego w Ostrzeszowie :

- pierwszy okres od września 1939 r. do czerwca 1940 r. jako najtragiczniejszy dla Polaków - internowanych cywilów i jeńców.
- Drugi okres od czerwca 1940 r. do grudnia 1942 r. jako obóz dla jeńców wojsk alianckich i częściowo jeszcze Polaków.
- Trzeci okres od stycznia 1943 r. do stycznia 1945 r., w którym to okresie przebywali prawie wyłącznie oficerowie norwescy oraz ich pomocnicza służba składająca się z włoskich jeńców.

Podejmując próbę spisania tych okresów, wykorzystałem zebrane dotychczas materiały drukowane oraz bogate zbiory ikonograficzne będące w zbiorach Regionalnego Muzeum w Ostrzeszowie oraz w miejscowych szkolnych izbach pamięci narodowej. W okresie od października 1939 r. do czerwca 1944 r. osobiście nie opuszczałem Ostrzeszowa i jako świadek zdarzeń okresu okupacji hitlerowskiej w naszym mieście mogę sprostować, poprawić i uzupełnić pewne okoliczności z historii obozu jenieckiego w Ostrzeszowie dotychczas publikowane drukiem.

Znaczną pomocą w tym opracowaniu będą spisane przez jeńców przebywających w obozie ostrzeszowskim ich przeżycia i wspomnienia otrzymane drogą odszukania ich obecnych adresów zamieszkania, wymiany z nimi korespondencji oraz przeprowadzenie osobistych wywiadów.

Takie spojrzenie na dzieje obozu jenieckiego w Ostrzeszowie pozwoli na wyłączenie z dotychczasowych opisów tamtych dni faktów niekiedy domniemyanych, przekazanych autorom drukowanych opracowań przez tylko nieliczną grupę mieszkańców naszego miasta a nawet nie będących w tym okresie w Ostrzeszowie, pozostawiając w cieniu osoby, które jeńcom wojennym w Ostrzeszowie niosły wielką pomoc narażając się na represje ze strony okupanta a nawet życie.

W czterech kolejnych "Zeszytach Ostrzeszowskich" będę się starał opisać zdarzenia najistotniejsze poparte ksero-fotografiami i oparte na autentycznych faktach na podstawie posiadanych materiałów dowodowych. Ze względu na ograniczenie treści odpowiednio do dysponowanej ilości stron w poszczególnych zeszytach, nie mogę opisać wszystkich zdarzeń wszczegółach, opublikować wszystkich zdjęć znajdujących się w zbiorach w miejscowym Muzeum, szkolnych izbach pamięci narodowej, wśród osób prywatnych i własnym archiwum. Takie szczegółowe opracowanie w oparciu o zgromadzone już materiały i znajdujące się w różnych miejscach i u wielu osób, pozwoliłoby na wydanie obszernej książki bardzo ciekawej w treści.

Cykl pt. "Obozy Jenieckie" mam zamiar zakończyć piątym zeszytem, w którym będą opublikowane reprodukcje rycin i obrazów z życia obozowego w Ostrzeszowie, rysowanych i malowanych przez samych jeńców wojennych przebywających w okresie okupacji w Ostrzeszowie "mieście za drutami".

Autor

LOKALIZACJA

W połowie września 1939 roku do Ostrzeszowa przybył transport około 3 tysięcy osób. Była to internowana przez hitlerowców cywilna ludność z różnych stron zachodniej i centralnej Polski, t.zw. "uciekiniarów" przed hitlerowskim frontem. Niemcy zabierali do niewoli szczególnie osoby umundurowane jak kolejarzy, pocztowców, pracowników różnych urzędów i wyłącznie mężczyzn. Po krótkim czasie przywieziono do Ostrzeszowa ponad 5 tysięcy polskich jeńców wojennych.

I tak się to zaczęło. W następnych miesiącach nieustannie przybywały nowe transporty. Przez Ostrzeszów liczący w 1939 roku nie całe 6 tys mieszkańców, w okresie od września 1939 roku do czerwca 1940 roku przebywało łącznie 35 tys ludzi. Jak stwierdzają historycy, z tej liczby około 12 tysięcy stanowili cywile a 22 tysiące wojenni jeńcy polscy.

Niemcy przeznaczyli na cele obozowe ponad 30 budynków, różnych pomieszczeń oraz placów w mieście. Według rejestru pamięci tych co przeżyli okres okupacji hitlerowskiej w Ostrzeszowie, wykaz tych miejsc przedstawia się następująco :

- na miejsca pobytu internowanych cywilów i jeńców wojennych przeznaczono 11 budynków i pomieszczeń oraz Plac Borek
- na szpitale i obsługę szpitalną 7 budynków i pomieszczeń
- na aptekę jedno pomieszczenie
- na odwyszewialnię i odkażalnię 2 budynki
- na magazyny 5 budynków
- na komendaturę i kwatery żołnierzy niemieckich 4 obiekty
- cmentarz przebelski - na cmentarzu katolickim
- inne cele - 2 budynki

Od czerwca 1940 roku, kiedy obóz w Ostrzeszowie stopniowo kończył funkcję obozu dla internowanych, nazwanego przez Niemców "Halab" czyli Heimatlager, z którego zwalniano do domu, pozostał obóz przejściowy "Dulag" czyli Durchgangslager, z którego przemieszczano jeńców do innych obozów.

Dla podania szczegółowej lokalizacji, zamieszczam szkic miasta Ostrzeszowa z legendą rozmieszczenia poszczególnych budynków, pomieszczeń i placów przeznaczonych na cele obozowe.

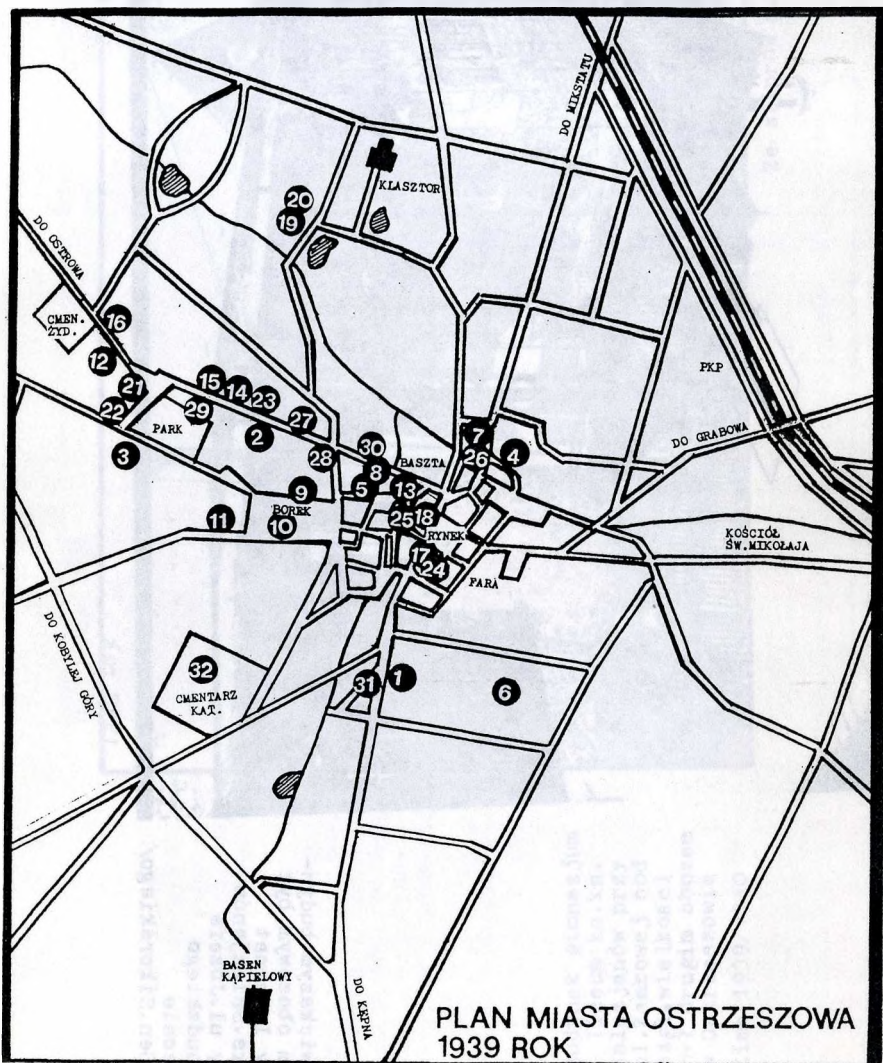
SZCZEGÓŁOWY WYKAZ BUDYNKÓW, POMIESZCZEN I PLACÓW PRZEZNACZONYCH NA CELE OBOZOWE

- Obozy :
1. Nowy internat ks.ks.Salezjanów przy ul.J. Piłsudskiego nr.9 /obecnie gen.Sikorskiego/
 2. Gimnazjum i Liceum ks.ks.Salezjanów przy ul.Zamkowej nr.21
 3. Szkoły Powazeczne Nr.1 i Nr.2 przy ul.Piastowskiej
 4. Fabryka mebli p.Józefa Celińskiego przy ul.Przesmyk /obecnie teren fabryki Pollena/
 5. Synagoga przy ul.Zamkowej nr.9a
 6. Sokołnia przy ul.W.Wodnickowskiego obok gazowni /obecnie Sportowa/
 7. Pomieszczenia kaflarni i magazynów p.Stasierskiego przy ul.Kaliskiej nr.15 /obecnie Powstańców Włkp./
 8. Budynek mieszkalny przy Synagodze przy ul.Zamkowej nr.9
 9. Sala widowiskowa p.Hendrykowskiego przy Placu Borek
 10. Plac Borek - obóz pod namiotami

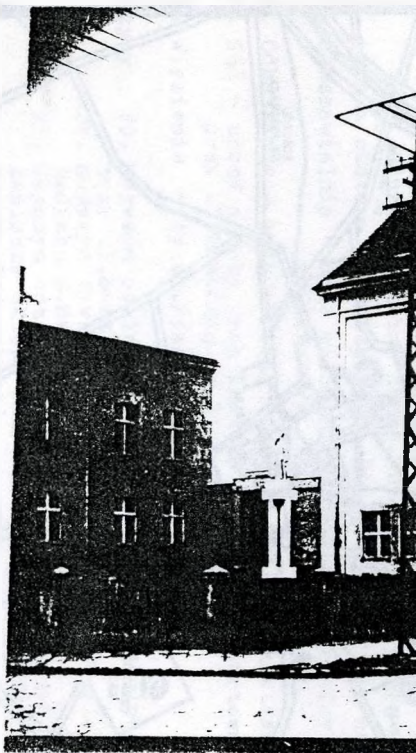
- Szpitalne :
11. Szpital miejski obok Placu Borek /obecnie al.Wolności nr.4/
 12. Szpital dla zakaźnie chorych przy ul.Zamkowej nr.33 w budynku Urzędu Skarbowego /obecnie Notariat/
 13. Budynek mieszkalny p.Zielewiczów przy ul.Zamkowej nr.5
 14. Stara willa sędziowska przy ul.Zamkowej nr.20
 15. Nowa willa sędziowska przy ul.Zamkowej nr.22
 16. Izba chorych dla niemieckiej służby obozowej dom p.Olkiewicza przy ul.Zamkowej nr.32
 17. Biura szpitalne dom p.Kurpisza przy Rynku przy Aptece
 18. Apteka obozowa - mieszkanie p.Siberów przy Rynku nr.10
 19. Odwyszawialnia - sala widowiskowa Starej Strzelnicy k/Klasztoru
 20. Odkazalnia - budynek przy Starej Strzelnicy k/klasztora
 21. Sąd - urząd sądowy oraz kwatery 84 kompanii wartowników przy ul.Zamkowej nr.31
 22. Więzienie przy ul.Piastowskiej obok parku

- Magazyny :
23. Magazyn ogólny - willa inspektora szkolnego przy ul.Zamkowej nr.24
 24. Magazyn żywnościowy - szpichlerz na zapleczu budynku p.Bągniewskiego przy Rynku
 25. Magazyn odzieżowy - szpichlerz p.Prądzynskiego zaplecze sklepu przy Rynku, pomieszczenie od strony Strumykowej
 26. Magazyny i stajnie taboru konnego obok kaflarni p.Stasierskiego przy ul.Kaliskiej nr.15 /obecnie Powstańców Włkp/
 27. Magazyn gospodarczy oraz wartownia i kuchnie z kantyną dla Niemców - Gimnazjum S.Nazaretanek przy ul.Zamkowej nr.12 /obecnie Zespół Szkół Rolniczych/

- Kwatery Niemców : 28. Komendantura obozu jenieckiego
 willa p.Hendrykowskiego przy ul.Zamkowej nr.15
 29. Kwatery oficerskie i biura komendatury
 Stary Internat ks.ks.Salezjanów przy ul.Zamkowej
 nr.29
 30. Kwatery oficerów, podoficerów oraz biura intenden-
 tury - willa p.Biskubskiego przy ul.Zamkowej nr.8
 31. Kwatery wartowników - budynek p.Kuśnierczyków
 przy ul.J.Piłsudskiego naprzeciw Zakładu
 ks.ks.Salezjanów /Nowy Internat/
 32. Cmentarz grzebalny na cmentarzu katolickim przy ul.Kościuszki

Największym budyn-
kiem obozowym był
Nowy Internet
ks.ks.Szelezjanów
przy ul.Józefa
Piłsudskiego
/obecnie
ul.Gen.Sikorskiego/

1938 rok

Ze zbiorów Wł.Greŝa

Budynek gimnazjum
i liceum ks.ks.
Salezjanów przy
ul.Zamkowej pod
wzgl.wielkości
był drugim obozem
w Ostrzeszowie
Zima 1939/1940

Ze zbiorów p. Ignacego Mosia

"Obóz jeńców
wojennych" - taki
napis widnieje na
zdjęciu.

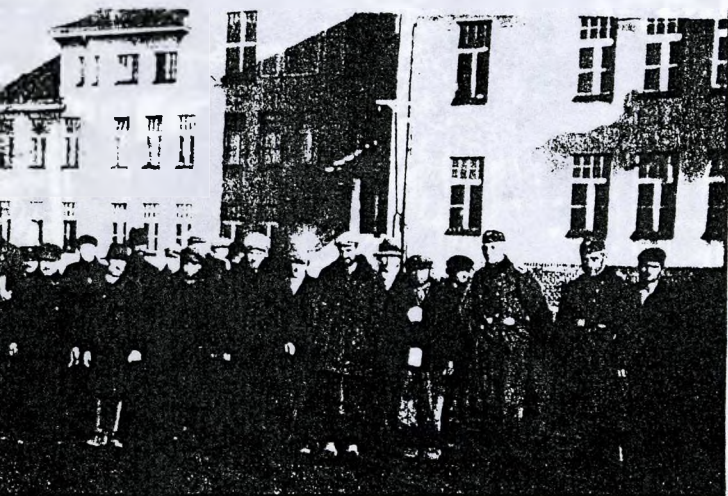
Na fotografii jednak
wartownicy niemieccy
stanęli do zdjęcia
z internowanymi
cywilami przebywają-
cymi w gimnazjum.

"Odczytując" to zdjęcie
można przypuszczać, że
było to późną jesienią
w 1939 roku, /połe-
konary drzew bez ulis-
towania/.

Wymownym akcentem tej
fotografii jest żoł-
nierz niemiecki trzyma-
jący w ręku kij na
polskich jeńców.

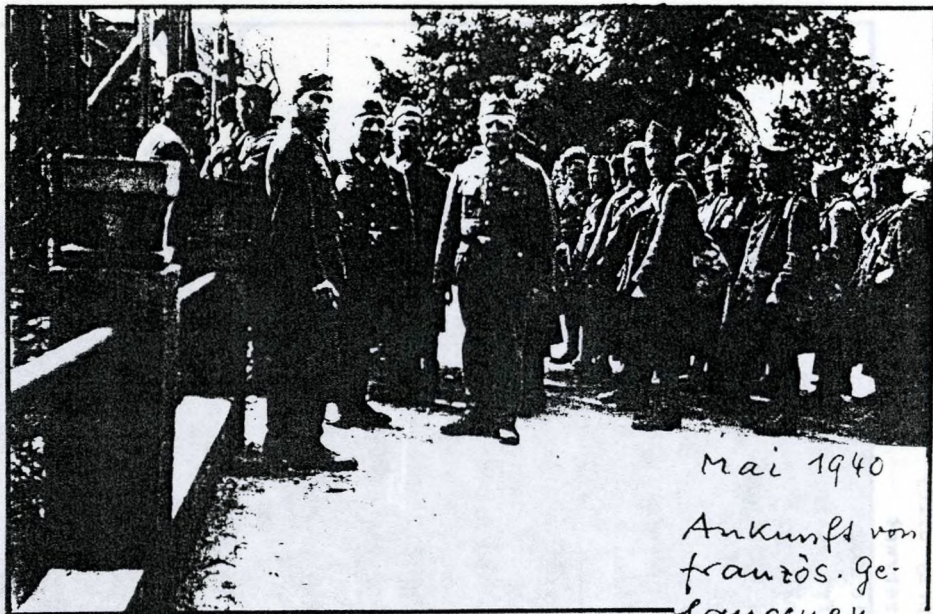
Gefangenen Lager

Ze zbiorów p. Ignacego Mosia

Od końca maja 1940 r. przebywali w Ostrzeszowie jeńcy francuscy, w tym także z wojsk kolonialnych /Algierczycy i Marokańczycy/. Przez ostrzeszowski obóz przeszło około 30 tys. Francuzów, gdzie w pierwszym okresie od maja do czerwca 1940 r. przypouszczalnie około 5.000.

Na zdjęciu grupa z transportu jeńców francuskich wprowadzanych przez niemieckich żołnierzy do podobożu w gmachu Gimnazjum i Liceum ks.ks.Salezjanów przy ul.Zamkowej nr.21

Ze zbiorów p.Ignacego Mosia

Mai 1940
Ankunft von
französ. Ge-
fangenen
vor dem
Gymnasium

Tłumaczenie : Maj 1940 przybycie jeńców francuskich przed gimnazjum

W budynku Gimnazjum i Liceum
 ks.ks.Salezjanów przy ulicy
 Zamkowej nr.21 przebywał
 O.Maksymilian Maria Kolbe
 wraz z 38 braćmi franciszkanami
 z Niepokalanowa,internowanymi
 na równi z jeńcami wojennymi
 w okresie od 9 listopada
 do 8 grudnia 1939 roku.
 Byli więzieni w suterenie
 w byłej sali przedmiotowej
 zajęć praktycznych.Do Ostrzeszowa
 O.Kolbe wraz z braćmi trafił
 z obozu jenieckiego pod namiotami
 w Gębicach koło Gubina a jeszcze
 przedtem z Łambinowic z obozu
 dla jeńców wojennych.Z Ostrzeszowa
 zwolnieni dnia 8 grudnia 1939 r.
 przez Warszawę powrócili do
 klasztoru w Niepokalanowie.

Pod obok zamieszczonym zdjęciem z albumu rodziny Mulzerów
 syn byłego komendanta obozu w Ostrzeszowie p.Günter Mulzer
 złożył dedykację:

8.12.1939

Tłumaczenie : Zdjęcie na pamiątkę z ojcem Kolbe i braćmi.
 Mój ojciec wyznaczył dwóch zaufanych
 żołnierzy ze swojej parafii do eskorty
 na dworzec kolejowy.
 Stark /z lewej/ i Seifferth /z prawej/.

2. 12. 1934

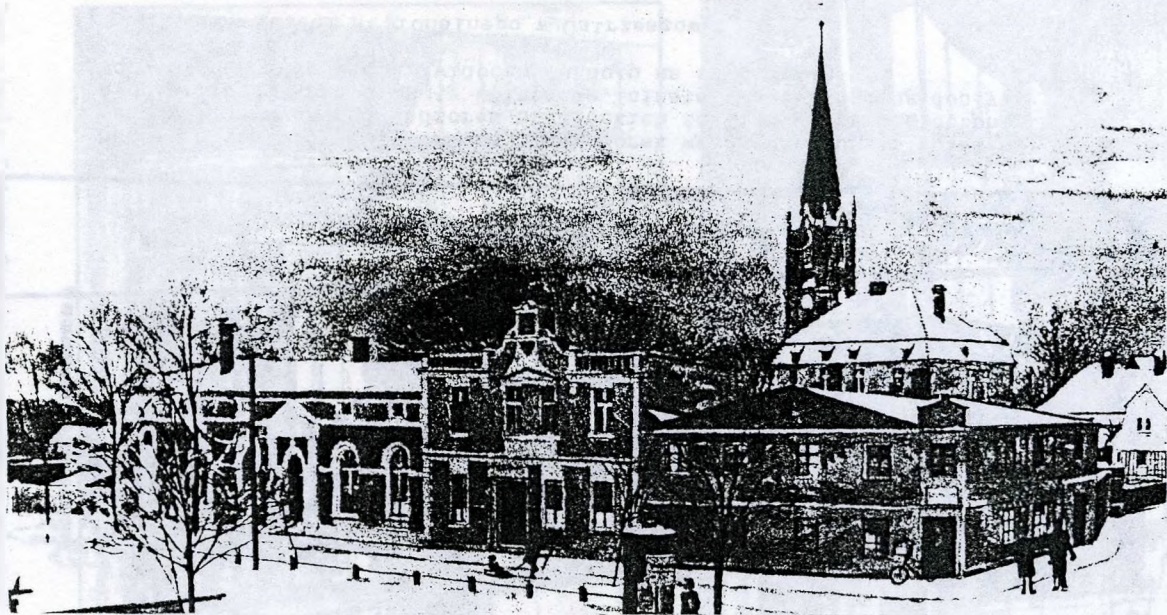
Foto zur Erinnerung mit
Pater Kolbe und den Frates

Mein Vater hatte zwei zuverlässige Soldaten aus seiner
Kirchengemeinde zur Begleitung an den Bahnhof ausge-
wählt Stark (links) und Seiffert (rechts).

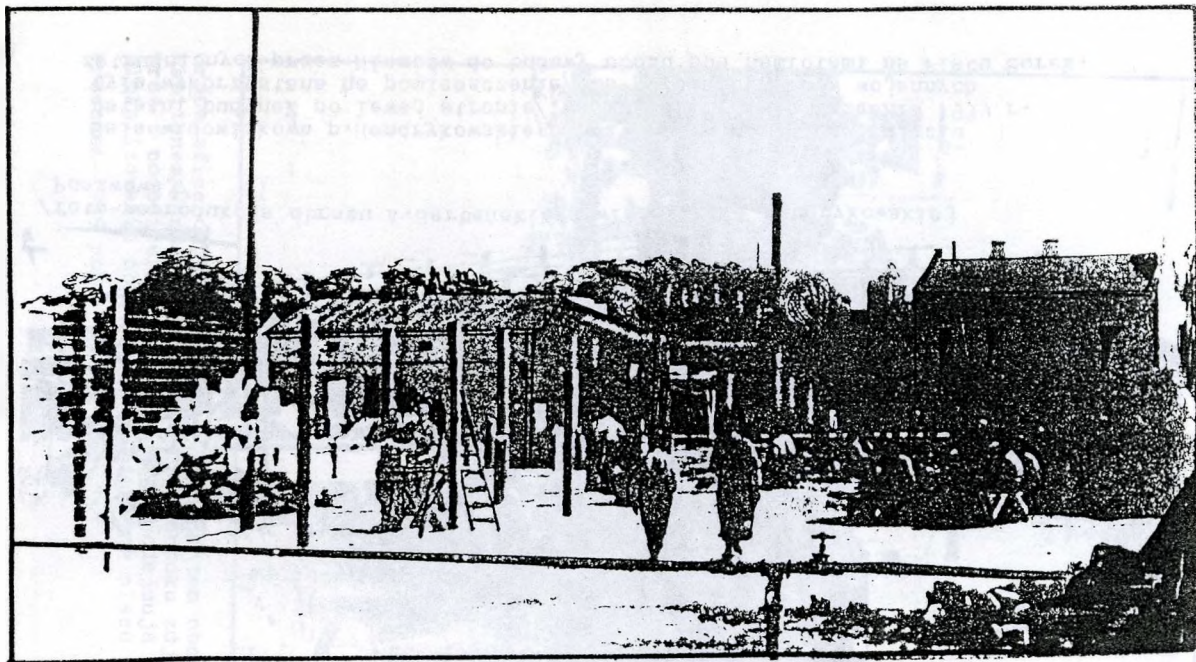
Grupa oficerów niemieckich z komendantem obozu
kapitanem Hansem Mulzerem /stoi w środku zdjęcia/
wraz z podoficerami i żołnierzami podejmują decyzję
zlokalizowania obozu pod namiotami na placu Borek.
Wrzesień. 1939 rok.

Ze zbiorów p. Ignacego Mosia

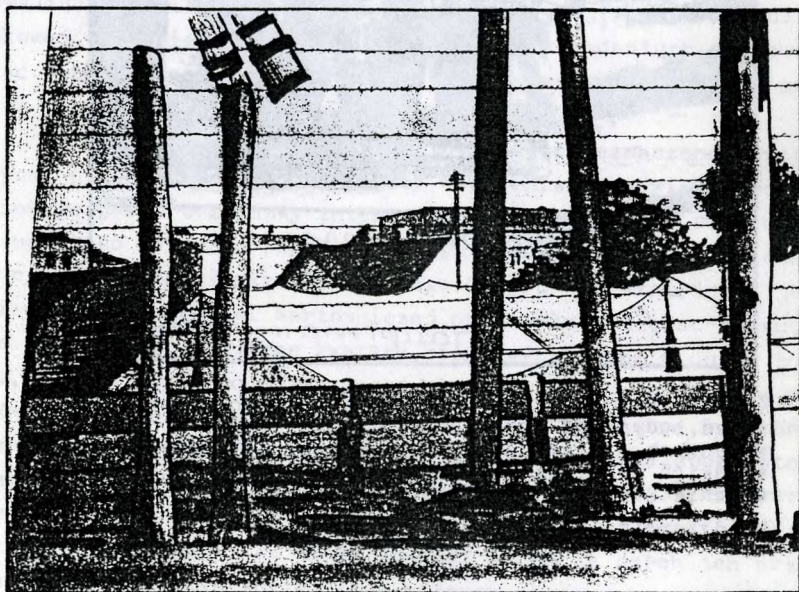
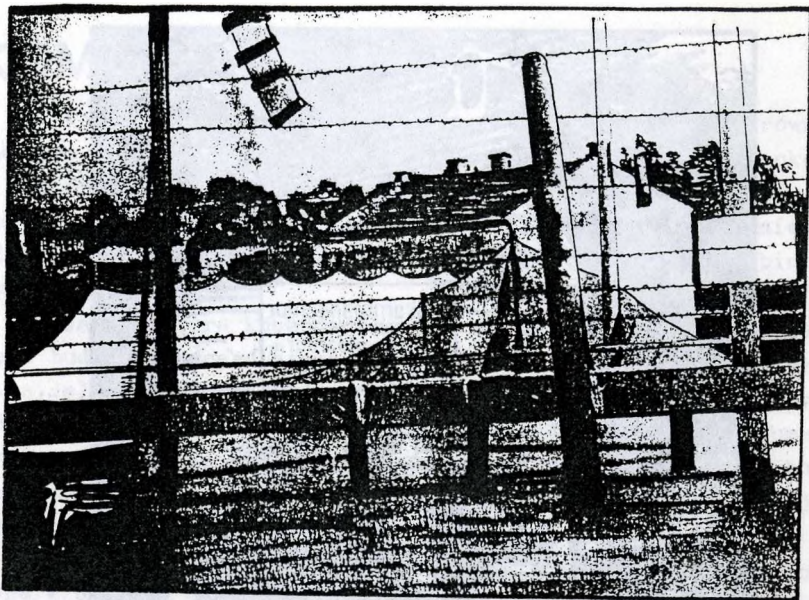
/foto-reprodukcja obrazu A.Serbeńskiego własn.Zofii Hendrykowskiej
Poznowej/

Sala widowiskowa p.Hendrykowskiego przy Placu Borek /na zdjęciu
ostatni budynek po lewej stronie/,w drugiej połowie września 1939 r.
była wykorzystana na pomieszczenie dla polskich jeńców wojennych
zatrudnionych przez Niemców do budowy obozu pod namiotami na Placu Borek.

Budowa obozu pod namiotami na placu Borek wykonywana przez polskich jeńców wojennych pod nadzorem niemieckich żołnierzy. Teren otoczono słupami, rozciągnięto druty kolczaste. Zainstalowano rurociąg dopływu wody pitnej i do mycia /widoczny u dołu na zdjęciu/.
Koniec września 1939 roku

/ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Ostrzeszowie/

Dwa ujęcia fotograficzne obozu pod namiotami na placu Borek. Koniec września 1939 roku.
/ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Ostrzeszowie/

Kapitan Krodel z grupą podoficerów i żołnierzy przed budynkiem komendantury obozu jeńców wojennych - mieszczącej się w willi p. Hendrykowskich - narożnik ulic Zamkowej i Zielonej obecnie Zamkowej i Walerego Gorgolewskiego.

Październik 1939 roku

Ze zbiorów p. Ignacego Mosia

KOMENDANTURA

Na pomieszczenia komendatury i administracji, jak również kwatery wartowniczej służby obozowej, Niemcy przeznaczyli okazałe i wygodne pomieszczenia. Komendant obozu miał mieszkanie w willi p. Hendrykowskich u zbiegu ulicy Zamkowej i Zielonej /obecnie Walerego Gorgolewskiego/, gdzie mieściło się jednocześnie biuro jego urzędowania.

Dalsze biura komendatury i administracji obozowej mieściły się w budynku dawnego starostwa a od 1932 roku "starego internatu" ks. ks. Salezjanów przy ulicy Zamkowej, gdzie obecnie mieści się Podstawowa Szkoła Nr. 3. W tych biurach urzędował również tłumacz potrzebny w obozie polskich jeńców wojennych i cywilnych. W budynku tym urządzono także kwatery oficerów zatrudnionych w obozowej komendaturze.

Starsi i młodszy podoficerowie zajęli willę p. Biskubskich, którą w okresie przedwojennym wydzierżawiały Siostry Nazaretanki prowadząc żeńskie gimnazjum. Jednocześnie w tej willi przy ulicy Zamkowej zlokalizowano biuro dla potrzeb intendencji obozowej mając w nadzorze sprawy gospodarcze, zaopatrzeniowe, nadzoru magazynów i transportu.

Na kwatery dla żołnierzy wartowników, przeznaczono parterowy budynek p. Kusnierczyków usytuowany naprzeciwko największego gmachu obozowego jakim był "nowy internat" ks. ks. Salezjanów przy ul. Józefa Piłsudskiego /obecnie gen. Sikorskiego/. Kwatery te były przeznaczone wyłącznie dla żołnierzy obsługi tego "lagru" ze względu na jego sąsiedztwo. Dla obsługi wartowniczej pozostałych miejsc obozu, trzeba było przeznaczyć obszerne kwatery, które wyznaczono w dużym budynku sądu, obecnie zajętego przez Urząd Miasta i Gminy Ostrzeszów przy ul. Zamkowej. W albumie zdjęć ze zbiorów pana G. Mulzera, syna Hansa Mulzera komendanta obozu jenieckiego w Ostrzeszowie, obok fotografii gmachu sądu znajduje się napis: "Schildberg Nov. 1939 Amtsgericht: Quartier der 84 Kompanie", /Ostrzeszów list. 1939 Urząd sądu: kwatera 84 kompanii/. Ten zapis stanowi o tym, że gmach ten przeznaczono na kwaterę dla wartowników różnych miejsc obozu jenieckiego w Ostrzeszowie.

Autorzy dotychczasowych opisów drukowanych pierwszego okresu obozu ostrzeszowskiego wymieniają pierwszego komendanta porucznika Wehrmachtu Witmanna z zawodu nauczyciela, który znany był przede wszystkim z pijactwa. Wtedy to nieład i niedostatki organizacyjne

administracji, gospodarki i złego zaopatrzenia w żywność, znaczny brak lekarstw, szerzące się epidemie, pospolite złodziejstwa i zagarnianie przez Niemców mienia przeznaczonego na potrzeby obozu były tak znaczne, że groziło to skandalem i interwencją Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. W obawie o ujawnienie tego, hitlerowcy zmuszeni byli do zmiany komendanta obozu. W połowie listopada 1939 roku, nowym komendantem został Hans Mulzer ewangelicki pastor pochodzący z Niemiec z parafii Münchberg. To potwierdził również syn jego, - nauczyciel w gimnazjum w Hof, podczas swej obecności w Ostrzeszowie w dniu 9 września 1992 roku. Jednocześnie uzyskałem od niego informację, że Hans Mulzer wyjechał z Ostrzeszowa pod koniec 1940 r.

W tym to okresie nowy komendant podjął pracę uporządkowania skutków zaniedbań organizacyjnych i gospodarczych, co trwało prawie do końca 1940 roku. Wtedy to dopiero zaprowadzono ewidencję i karty osobowe jeńców wojskowych i cywilnych. Oficjalnie też określono charakter obozu dając mu nazwę "Gefangenenlager - Stalag XXI A".

Poprzedni komendant Witmann nie odszedł jednak z Ostrzeszowa, nadal pracował w komendanturze obozu, co potwierdza jego podpis na dowodzie wydanym p. Annie Soji z dnia 28 grudnia 1939 roku.

Po odejściu komendanta Hansa Mulzera nie ma jednoznacznego dowodu na to, jak nazywał się jego następca. Jedynie na fotografii ze zbiorów pana G. Mulzera można odczytać, że mógł nim być kapitan Krodel nauczyciel z zawodu, który pozował do zdjęcia w towarzystwie Hansa Mulzera we wrześniu 1939 r./nie w Ostrzeszowie/ i również jest na fotografii w otoczeniu żołnierzy w październiku 1939 r. przed wejściem do komendantury obozowej w wili p. Hendrykowskich. Zstrzegam się jednak, że jest to tylko hipoteza wydedukowana na podstawie zdjęć i umieszczonych przy tych zdjęciach napisów z albumu rodziny Mulzerów i nie można przyjąć jej za pewnik.

Do administracji obozowej należy również zaliczyć biuro szpitalne nadzorujące w tym czasie sześcioma placówkami szpitalnymi i apteką obozową, w tym pięcioma szpitalami przeznaczonymi dla jeńców wojennych i cywilów, oraz jedną izbą chorych dla mieśkieckiej służby obozowej. Biuro to ewidencjonowało ruch chorych i mieściło się w domu p. Kurpiszów przy Rynku obok Apteki.

Fragment parteru gmachu sądu przy ulicy Zamkowej
/w okresie okupacji Adolf Hitler Strasse/, w którym
kwaterowała 84 kompania wartowników obozu jeńców
wojennych w Ostrzeszowie, prawdopodobnie w liczbie około
120 żołnierzy.

Przy bramie wejściowej po prawej stronie była
zawieszona czarna tablica z orłem niemieckim z fastyką
i napisem "Amtsgericht". Po lewej stronie biała tablica
informująca o kwaterze żołnierzy.

Poniżej reprodukcja fotografii ze zbiorów p. Ignacego Mosia.
Obok zdjęcia napis:

"Ostrzeszów listopad 1939

Urząd Sądu

Kwatery 84 Kompanii"

Schuldberg i Nov. 1939

Amtsgericht :

Quartier des 84. Kompanie

25. 8. 1939

Mein Vater wurde telephonisch
einberufen -

am Abend trug er die Uniform
erstmals wieder, die er am Ende
des 1. Weltkriegs ausgezogen hatte.

Dahcinn im Pfarrhof!

W albumie fotograficznym rodziny Mulzerów, obok
reprodukowanej fotografii jest dedykacja pisana
przez syna Hansa Mulzera:

Tłumaczenie : 25.8.1939

Mój ojciec został powołany telefonicznie -
wieczorem wdział poraz pierwszy mundur,
z którego rozebrał się przy zakończeniu
1 wojny światowej.
W swojej miejscowości na podwórzu domu!

W połowie listopada 1939 roku stanowisko komendanta obozu jenieckiego w Ostrzeszowie objął wówczas jeszcze porucznik a później kapitan Hans Mulzer - pastor ewangelicki parafii Münchberg. Oficerem w stopniu porucznika był już pod koniec pierwszej wojny światowej. Wkrótce zmobilizowany dnia 25 sierpnia 1939 roku.

Zdjęcie z dn. 25.08.1939 r. w miejscu zamieszkania w Münchberg w obejściu swego domu.

Ze zbiorów P. Ignacego Mosia

Budynki "Starej Strzelnicy" obok Klasztoru były adaptowane przez Niemców na odswieżalnię i odkaźnię. W pomieszczeniach na przedstawionej rycinie znajdowała się t.zw. "odswieżalnia", w których jeńcy i cywile musieli się rozbierać i oddawać bieliznę oraz odzież do odkażenia. Podczas odkażenia ubiorów, myli się pod zainstalowanymi w tym budynku prysznicami. Obok tego budynku po prawej stronie był drugi budynek t.zw. "odkaźalnia", w której w zainstalowanych kotłach gotowano lub odparowywano odzież celem zabicia insektów.

Grupa oficerów,
podoficerów i żoł-
nierzy niemieckich
przy wjeździe do
Ostrzeszowa od
strony Kępna obok
budynku mieszkal-
nego miejskiej
rzeźni na tle wodo-
ciągowej wieży
ciśnień -
prawdopodobnie w
oczekiwaniu do
powitania Komisji
Międzynarodowego
Czerwonego Krzyża,
która wizytowała
obóz jeniecki
w Ostrzeszowie
w styczniu 1940 r.

Ze zbiorów p. Ignacego Mosia

ZAKOŃCZENIE

Pierwszy okres historii obozów jenieckich w Ostrzeszowie, od września 1939 roku do czerwca 1940 roku posiada znaczne udokumentowanie w archiwaliach i jednocześnie wprowadza czytelnika do tematu obejmując większą zawartość treści.

Z tego powodu wystąpiła konieczność opublikowania tego okresu w dwóch kolejnych "Zeszytach Ostrzeszowskich" nr.15 i 16. Niniejszy zeszyt stanowi pierwszą część pierwszego okresu obozów jenieckich w Ostrzeszowie.

Autor

**DALSZY CIĄG
W NASTĘPNYM ZESZYCIE**

Z CYKLU: ZESZYTY OSTRZESZOWSKIE

1992